

СТАНОВИЩЕ

за присъждане на образователна и научна степен "доктор" по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки на Гергана Ангелова Райжекова от доц. Петя Александрова Александрова, д.н., департамент "Масови комуникации", НБУ.

Дисертационният труд на Гергана Райжекова "Развитие на съвременната алтернативна сцена в България (музикални клубове и медии)" онагледява "нуждата от изследване на актуалните процеси на популярната музикална сцена, сред които са появата и развитието на музикалните клубове като форма на съществуване на алтернативната сцена и множеството текущи промени на сцената, които влияят върху ниската продуктивност и творчество на групи и изпълнители". Целта на авторката е "чрез кратък преглед на историческото развитие на алтернативната музикална сцена, съпроводено с анализ на процесите, които се случват в България, да се анализират и систематизират нагласите у публика, артисти и организатори на събития, които довеждат до настоящето ѝ състояние на упадък и имитация на англо-американската сцена".

Първата глава е посветена на уточняване на термините „култура“ и „музикална култура“, популярна култура и музика в исторически план. Проследява се развитието на алтернативната музика на фона на световните тенденции и спецификата на функционирането на този музикален стил в България. Новаторският характер на изследването е върху сугестологичните аспекти на музикалната сцена, като се извеждат видовете капитал и видовете аудитория на музикалната сцена

В тази глава попадаме в капана на противоречието: алтернативната музика е едновременно бунт срещу големите имена и протест срещу системата, но и директно включване в мейнстрийма. Тук според мен би било уместно повече да се теглят нишките не толкова от културата, а от субкултурата и по-конкретно младежките субкултури (например когато разказва за клуб 27), които прерастват в попкултура - един паралел, който докторантката отбелязва, но периферно (с. 31).

Втората глава проследява етапите в развитието на българската алтернативна музика на фона на чуждестранната, където се включва диахронен анализ на чуждестранното влияние, още видовете емиграция на музикалната сцена – физическа,

виртуална и идентичностна, както и анализ на влиянието на музикалните медии от 1967 г. до 2017 г. Анализът на музикалните медии е разделен в три времеви рамки, определени от докторанта, като това разделение има по-скоро логическа обосновка, а не времева логика. В третия период, който обхваща повече от двадесет години от 1994 г. до 2017 г., са разгледани изгрели и залезли музикални медии и телевизии и какво е положението що се отнася до музикално-медийната среда в България към днешна дата. Докторантът представя още изводи на терен относно ролята си на музикален журналист в музикалния сайт *Djambore.com*, *КлинКлин* и други. Разглеждането на медиите е последователно и изчерпателно: присъстват пресата, радиата и телевизиите, с техните конкретни профили.

В **трета глава** се категоризират трите вълни алтернативни групи, в частност група *Нова генерация* и ню-уейв вълната, *Skre4* и гръндж вълната и *Остава* и бритпоп вълната. Тук оригиналният принос е в категоризация на периодите и стиловете със собствен избор коя група да ги представлява в текста. Заедно с това са разгледани музикални конструкти на българската алтернативна сцена, които са определени като триада между авторска песен, авторски кавър и стойностен кавър.

Категоризацията на алтернативните клубове включва исторически, семантичен и пространствен анализ. За алтернативни клубове се приемат "всички клубове в страната, които или се самоопределят с рок алтернативния стил музика или помещават вече изброените групи, които причисляват себе съм към алтернативния жанр и търсят именно клубна подкрепа при своите начинания". В тази част алтернативността се разглежда изключително отвътре навън, от представите на творци, клубове, мениджъри за алтернативност. Ти си това, което мислиш за себе си. Струва ми се, че една по-обективистична нагласа, която не разколебава доверието в самопреценката, би обогатила изследването: например при представянето или липсата на такова на клубовете и музиката в "официозните" медии, за каквато е определено БГ радио, разликите в достъпа на групите на различните музикални сцени, традиционни и масови.

Четвърта глава разглежда особеностите на съвременните български алтернативни музикални медии. В центъра е поставен парадоксът относно наличието на активна алтернативна музикална сцена в България, множество действащи групи и клубове и богата концертна програма и от друга страна необяснимата липса на публика на концерти на български изпълнители, струпването на кавъри и трибюти, ретромания, култа към англо-американската култура и липсата на идентичност у групите.

Новаторските и приносни открития на дисертационния труд, за които споменах, са:

1. Авторска историческа хронология на сцените на алтернативната музика в България.

2. Алтернативната музика е разгледана през призмата на сценичните изкуства, без подобно внушение да е натрапчиво - чрез симбиозата ѝ с пространствата, буквални и имагинерни, в които тя пребивава. Тук са и моите лични пристрастия към текста, тъй като не съм компетентна в музиката, но имам отношение към сценичните прояви, изкуствата и ПР и арт мениджмънта. Описват се музикални събития, групи и артисти през специализираните места за консумация на съответното изкуство, а именно клубовете за алтернативна музика.

3. За инструментариум е избрана сугестологията като наука за внушението, която изследва специфичните ефекти на музиката върху възприятията на индивида, както и неговите действия, самоидентификация и светоусещане. Тя служи за отправна точка при въздействието на клуба върху публиката и музикантите. Гергана Райжекова въвежда термините клубна сугестия, алтернативна обществена сугестивна норма, внушена идентичност, биографично-музикална автосугестия.

4. Други термини, откритие на авторката, са стойностен кавър, музикално-пространствена транспозиция, както и симбиозна и паразитна хибридизация на музикалната сцена, които са приносни моменти на дисертацията.

5. Самото разглеждане на алтернативните музикални клубове и като медии има основополагащ характер за изследването и е оригинален изследователски подход. Тук бих се спряла обаче и на неговата спорност: Гергана Райжекова неведнъж уточнява слабата активност на клубовете в традиционните и нови средства за масова комуникация (поддържането на фейсбук страници е недостатъчно като ПР и мениджмънт). Алтернативните музикални клубове определено са форма на комуникация, но дали и как функционират като медии за мен е все още тема с продължение спрямо този текст.

Впечатляваща е емпиричната част на хабилитационния труд: лични интервюта, разговори с участници на алтернативна сцена с различни роли в процесите (музиканти, DJ-и, управители и собственици на клубове, мениджъри, PR-и, музикални журналисти, аудитория) - общо седемдесет, като транскрибирани и приложени към

дисертацията са петнадесет интервюта, чиито общ обем е 219 страници. И веднага ще изтъкна няколко техни достоинства:

1. Проведени са антропологични теренни изследвания в София, Пловдив, Сандански, Правец, Габрово и Хасково. Музикалната сцена не се провижда само като пространство в големите градове (София и Пловдив), което е и относително по-познато и обговаряно. Особено акцентите върху Сандански и Хасково поставят остро въпросите за другостта и идентичността и проследяват процесите на (само)възприемане чрез музиката.

2. Сондирането на мнения се развива в рамките на три години (2014-2016 г.): не само в пространството, но и във времето Гергана Райжекова е обхванала внушителни наблюдения.

3. Изборът на съответните респонденти е свързан с тяхната активна роля и позиция в общността, експертно мнение и дългогодишен опит, което ги прави фактор на алтернативната сцена. Те са подбирани внимателно и разнообразно, свеждайки до минимум субективност и случаен признак.

4. Авторката е използвала своя богат професионален опит: участие в рок групи и други дейности, свързани с музикална журналистика в частни и национални медии, диджей прояви в клубове, както и организиране на събития и фестивали в ролята на ивент мениджър или главен организатор.

В приложението с интервюта с професионалисти и практики се виждат интересни детайли, защото те са били предразположени от Гергана Райжекова, която е заложила едновременно широки полета на проблемни ядра и специфично познаване на конкретни ситуации - така тя е постигнала по-скоро дискусия с авторитетни участници, не толкова интервюта.

Оценявам най-високо умението на авторката да преплита подбрани емпиричен материал с анализите си, които хвърлят оригинална светлина върху алтернативната музикална сцена в България. Връзката между подбуди от конкретни изказвания на респондентите и последвали ги научни разсъждения е непрекъсната и естествена. Не разбирам обаче самоограничението на Гергана Райжекова да не включи анализирането на музикални прояви, свързани с алтернативната сцена като например фестивала *Spirit of Burgas, Beglika* и други. Мотивът ѝ е липса на устойчивост във времето, но той е малко неубедителен, тъй като неустойчивостта във времето е характерна и за повечето клубове и музикални медии.

Предвид изтъкнатите достоинства на хабилитационния труд „Развитие на съвременната алтернативна сцена в България (музикални клубове и медии)” имам основание да изкажа становище, че Гургана Райжекова има всички качества, за да ѝ бъде присъдена научно-образователната степен „доктор”.

София, 23.08.2017

*С уважение:
доц. Петя Александрова, д.н.*